

Jedna prekretnica

U POVODU »HRVATSKE LITURGIJSKE PJE-SMARICE: PJEVAJTE U GOSPODU PJESMU NOVU«

Stanko Vasilij, Humac

Prekretnica! Ili to, ili zbrka! Ako netko misli (ljudi nekad misle po razlozima, nekad bez razloga) da su naponi hrvatskog Cecilijanskog pokreta za obnovu liturgijske glazbe bili suvišni, i njemu je suviše govoriti o nekoj prekretnici na tom planu. Pa ipak, ta je prekretnica pred nama! Kolosijeci su još u križanju. A kamo će se poći, nije jasno. Sve ovisi o tome što ćemo uraditi s navedenom Pjesmaricom. Ako je naše župne i redovničke zajednice sad u pravi čas pravo ocijene i prihvate, naše će bogoslužje procvasti ljepotom i snagom o kojoj i ne slutimo. Budemo li je mimoišli i ostali i dalje na cestama naše lutalačke nekritične samovolje, mi ćemo i dalje brati i »uživati« kisele plodove višestruke nezrelosti.

Tko je barem rubno pratio napore oko obnove liturgijske glazbe, on će pred ovom Pjesmaricom radosno uskliknuti: To je ono što nam treba i što je Drugi vatikanski sabor zacrtao, zaželio i donekle već odredio.

Da je uz »Hrvatski crkveni kantaul« (1934) usporedno tiskana i jedna odgovarajuća Pjesmarica, uvjereni smo da bi mnogo otpora i nesporazuma na području liturgijske glazbe bilo mimoišeno. Ali zbog tromosti, raznih uskogrudnih sklonosti, neobavještenosti i, dakako, neukusa, naš je liturgijski sadržaj ostao jako neujednačena njiva. Negdje se radilo i sijalo prema duhovno i estetski zrelim mjerilima, a većina se zadovoljavala samoniklim biljem i neoplemenjenim plodovima.

Saborskim dokumentom (SC) o obnovi bogoslužja otvorene su nove i velike mogućnosti punijeg sudjelovanja u svetim obredima i bogatijeg duhovnog života po njima. Ali se bogoslužje našlo pred nekim nejasnoćama pa i kušnjama koje su mu postale zamka. Sabor je oslobodio bogoslužje otmjenog ali i tvrdog steznika gregorijanskog korala — donijevši načelo: »Neka se brižljivo njeguje pučko vjersko pjevanje, da glasovi mogu odzvanjati u pobožnim i svetim vježbama, i u samim liturgijskim činima, prema odredbama i propisima rubrika« (SC 118).

Otvaranje prema pučkom pjevanju u liturgiji u čitavoj je Crkvi, više-manje, oduševljeno prihvaćeno. Međutim, mnogi voditelji pa i skladatelji crkvenog i liturgijskog pjevanja smetnuli su s uma da je riječ o pučkom vjerskom pjevanju, a ne o sva-

kom i o bilo kakvom pučkom pjevanju. Ne uočavajući težinu pojma vjersko pjevanje, često se pošlo s krilaticom: Glavno je da sav svijet pjeva i da što prije propjeva! Tako je nastala trka — tko će više dobiti i uvježbati tih novih pjesama. Neke su od njih — ponekad i iz ekumenskih razloga i pobuda posuđivane od raznih kršćanskih nekatoličkih zajednica, koje su, osim pravoslavlja, u svom bogoslužju izgubile dah i boju otajstvene uzvišenosti. Zato i njihove pjesme ostaju odraz više neke opće religioznosti, a manje usponi u visine kršćanskog otajstva. Jer su te prijevode i prilagodbe radili ljudi i bez jezične i bez glazbene stručnosti. Oni su često zaista nezgrapni. Posebno kad je riječ o naglascima koje je tuđi izvornik nametnuo našem izrazu.

Išlo se i dalje: Ne jednoj svjetovnjačkoj šansoni ili koračnici potpisani su sveti tekstovi. Kao da su napjev i ritam nešto uzgredno i sporedno u jednoj pjesmi; kao da ti sastavnici upravo prvotno i bitno ne određuju pjesmu. Možemo mi najsvetije riječi potpisati pod svjetovnjački nadahnute napjeve. No taj napjev ne će u nama nikada sveto ni duhovno odjeknuti. To redovito ispane spajanje nespojivog, a to znači najbliže karikaturi.

Profesor Muzičke Akademije u Zagrebu naišao je pokraj crkve u kojoj se bogoslužje obnavljalo uz te šansone i njihova redovita glazbala! »Da nisam povirio u crkvu, mislio bih da je crkva iz nekih razloga posuđena ili pretvorena u disko-dvoranu« — tako taj profesor.

Nakon osmodnevnih misija u jednoj župi, završnu je misu svirao i pjevao jedan bogoslovski sastav te vrste. Zreliji i ozbiljniji puk bio je uglavnom razočaran. Mladi su bili ugodno zabavljeni. Nakon mise još su se ugodnije zabavili, jer su uz ista glazbala skupa s bogoslovima zaplesali. Bilo je nešto i starijih koji su bili zadovoljni. Kazali su: »Nek se mladi uz crkvu i nek se pjeva, pa bilo što!«

Međutim, bilo je jasno da ni mladi ni stari uz tu glazbu nisu doživjeli misno otajstvo. Stariji su jedva dočekali svršetak mise u kojoj ni jedne riječi nisu razumjeli — od buke i treštanja glazbala, a mladi su ugledom i mladenačkim izgledom bogoslova te živim ritmom bili zavedeni. Njihovo je zadovoljstvo bilo zabavnog obilježja, a nikako du-

hovernog. Oni su od svoga župnika tražili da se odmah takva misa uvede i u njih, iako je ta crkva bila dotle poznata po skladnom i skupnom sudjelovanju svih vjernika u pjesmi. Tako je olako zbog nepoznavanja pravoga liturgijskog pjevanja, na žalost i u samom Zagrebu — pod nosom najviših glazbenih i liturgijskih stručnjaka, u toliko crkva načinjena liturgijska zbrka i estetska pustoš.

Dosta je zagovornika šansone u bogoslužju uvjeto da je duhovno ozračje naših bogoslužnih sastanaka mnogo izgubilo, a mladi u ime kojih su uvedene nisu s njima ništa dobili. Nicali su ti sastavi jedan za drugim, smjenjivali se i iščezavali, a zajednice vjernika iz više razloga tonule su za vrijeme bogoslužja u šutnju: i to sad nakon Sabora, kad je proglašeno veliko načelo »zauzetog i punog sudjelovanja sviiju u bogoslužju.«

Ima i voditelja crkvenog pjevanja koji nisu nikad pročitali 112. član Uredbe o svetom bogoslužju: »Glazbena baština opće Crkve blago je neprocjenjive vrijednosti — jer se ističe između ostalih izraza umjetnosti posebno time što sveto pjevanje, združeno s riječima, tvori potrebit i sastavni dio svečane liturgije«. Ima ih koji su to možda i pročitali, ali mu smisao i puni domašaj nisu kušali shvatiti. Zašto? Jer nisu u stanju osjetiti i doživjeti ni duhovnu ni estetsku sastavnicu »glazbene baštine opće Crkve«. I nije jedan svećenik koji barem podsvjesno misli: »Glavno je da se vjernici za vrijeme bogoslužja ne dosađuju!« Za takve je glazba u liturgiji u istoj ulozi kao i u drugim društvenim okupljanjima: skratiti vrijeme, učiniti ga ugodnijim. A ta se svrha lakše postiže laganom glazbom šansona nego ozbiljnom i produhovljenom glazbenom baštinom opće Crkve«. U saborskoj je pak Uredbi jasno i čvrsto rečeno: »Neka se s najvećom brigom čuva i promiče blago svete glazbe.«

Zato, da se zakorači naprijed, trebaju nam dvije stvari: Voditelji pjevanja po našim crkvama moraju poznavati pravi liturgijski repertoar, a sad ga pouzdano imamo u Pjesmarici »Pjevajte Gospodu pjesmu novu«. I drugo: voditelji moraju znati pravilno i melodijski i ritmički odsvirati stvar koju žele naučiti: bilo sa skupinom pjevača ili odmah s cijelom zajednicom vjernika. Tko to nije u stanju, bolje mu je da se ne laća posla. On će biti križ i sebi i svojoj bogoslužnoj zajednici. Pravilno je pjevanje jednog napjeva samo jedno, a krivih je bezbroj u raznim inačicama, što ptpuno priječi brzo i

dobro sudjelovanje zajednice. Ako se ne zna svirati cijela partitura, onda bolje svirati jednim prstom, nego po sebi krpiti kojekave akorde koji su redovito »luk i voda«.

NEŠTO O NOVOJ PJESMARICI

Za nju sa svom sigurnošću možemo reći da je to plemenita jednostavnost. Ona je i liturgijski i glazbeno djelo naših najboljih stručnjaka zadnjih šezdeset, pa i više godina. Od našega glazbeno-liturgijskog sadržaja polako i stručno odvajalo se sve što miriše bilo na tuđi bilo na domaći kič. U njoj su sretno spojeni »sveta glazba opće Crkve« i naše izvorno vjersko pučko pjevanje. I ona se može mjeriti s ponajboljim pjesmaricama te vrste što su se u zadnje vrijeme pojavile po Evropi.

Neki se preplaše kad u njoj vide onoliko psalama. Možda su upravo ti psalmi njezin najuspjeliji dio. Nitko ih ne mora sve izvoditi, ali i najskromniji svirač može u njima naći veliko duhovno i glazbeno bogatstvo, kojim može u kratko vrijeme crkvu ispuniti i lijepim i produhovljenim pjevanjem. Naravno, sad očekujemo i partiture od ove Pjesmarice i cijeli Pjevnik. Bez njega će uspjeh u pravom smislu biti tek polovičan. Pa i manje.

Jednu stvar želimo naglasiti: Nismo mi protiv duhovne šansone. Ako nismo protiv svjetovnjačke, ne znam zašto bismo bili protiv duhovne. Duhovna šansona ima svoje mjesto i ulogu u raznim prilikama: Od molitvenih sastanaka, vjeronaučnih okupljanja do bratskih izleta. Ali u bogoslužju, sa svim onim što jesu, one nemaju mjesta. Bogoslužje se nalazi pod jasno označenim nadležnostima Biskupskih konferencija i njihovih stručnih organa. Oспорavanje, makar ga shvatili i u pozitivnom smislu, mora znati svoje granice.

Ako ovaj trenutak »Hrvatske liturgijske pjesmarice« ne shvatimo i ne prihvatimo kao pravi »kairo« (pravi trenutak) našeg bogoslužja i uopće našeg duhovnog života, to nam budućnost ne će oprostiti. Na odgovornima je da sada izvrše svoju dužnost zaista odgovorno, kako nam liturgijsko pjevanje ne bi bilo siročje koje luta prepušteno dobroj volji, još više samovolji, mnogih koji većinom nisu zle volje — čak! Ali, nedostaju im potrebna mjerila i uvjeti.

SRETAN BOŽIĆ, BLAGOSLOVLJENU, USPJEŠNU I RASPJEVANU NOVU
GODINU SVIM CIJENJENIM PRETPLATNICIMA, SURADNICIMA, I PRI-
JATELJIMA »SV. CECILIJE« ŽELI

UPRAVA I UREDNIŠTVO